

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва**

Затверджено до друку рішенням
ради факультету обліку і фінансів
(протокол №13 від 16.06. 2021 р.)

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І РОБОЧІ ТАБЛИЦІ
ДО ПРАКТИЧНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**для добувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»**

ХАРКІВ -2021

УКЛАДАЧІ:

Велієва В.О. – канд. екон. наук, доцент

Герасименко Ю.С. – канд. екон. наук, доцент

Остапенко Р.М. – канд. екон. наук, доцент

Рецензенти:

Хлопоніна-Гнатенко О.І., канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка

Пащенко Ю.В. – канд. екон. наук, доцент кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

Велієва В.О., Герасименко Ю.С., Остапенко Р.М. Аналіз господарської діяльності: методичні вказівки і робочі таблиці до практичних, семінарських занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».: ХНАУ, 2021. 38 с.

© Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, 2021

ПЕРЕДМОВА

Метою вивчення дисципліни «Аналіз господарської діяльності» є оволодіння методикою і навичками ведення аналізу господарської діяльності шляхом отримання системи знань на основі наявних вітчизняних розробок, що діють, нормативних документів, об'єктивної оцінки внутрішніх і зовнішніх відносин організацій за допомогою аналітичних процедур, по результатам яких приймаються управлінські рішення.

Завдання: вивчення конкурентоспроможності підприємства та його продукції; дослідження і поглиблення позитивних тенденцій у розвитку виробництва; виявлення недоліків, прорахунків у господарській діяльності і негативних умов господарювання; виявлення і організація використання резервів підвищення ефективності виробництва; розробка заходів щодо усунення недоліків; прогнозування розвитку виробництва.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

а) знати: основні напрямки аналізу господарської діяльності; прийоми виявлення та оцінки резервів виробництва; напрями використання результатів аналізу господарської діяльності;

б) вміти: провести економічний аналіз на підприємстві та основних його структурних підрозділах; оцінити виробничий потенціал організації та його використання; визначити фінансовий стан організації та тенденції його розвитку.

в) володіти навичками: прогнозування економічних результатів діяльності підприємства; розрахунку та аналізу основних економічних показників роботи підприємств та організацій; використання результатів аналізу господарської діяльності в процесі управління підприємством.

ТЕМА 1

ПРЕДМЕТ, ОБ'ЄКТ, МЕТОД І ЗАВДАННЯ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз (від грецького *analysis*) – розкладання об'єкта вивчення на властиві йому складові елементи. Аналіз завжди виступає в єдності з діалектично протилежним йому поняттям «синтез» (від грецького *synthesis*).

Завданням аналізу господарської діяльності підприємства є дослідження основних показників діяльності підприємств у взаємозв'язку з науково-технічними, технологічними, політичними та іншими процесами у суспільстві, у прогнозування економічних процесів та плануванні фінансово-господарської діяльності.

Предметом аналізу є причинно-наслідкові зв'язки економічних процесів і явищ у сфері виробничої і фінансово-господарської діяльності підприємства, а *об'єктом* – економічні результати господарської діяльності.

Економічний аналіз як наука має *принципи та вимоги*, яким він зобов'язаний відповідати. До основних з них належать:

1) *науковість* – використання науково обґрунтованих методик і прийомів, урахування вимог економічних законів розвитку виробництва, використання новітніх методів економічних досліджень;

2) *державний підхід* – відповідність державній економічній, соціальній, міжнародній політиці та законодавству;

3) *комплексність* – всебічне вивчення економічних явищ та процесів з метою об'єктивної їх оцінки;

4) *системність* – вивчення економічних явищ, зовнішніх та внутрішніх факторів, які на них впливають у взаємозв'язку, а не ізольовано;

5) *систематичність* – регулярне проведення економічного аналізу;

6) *об'єктивність* – критичне вивчення економічних явищ розробка обґрунтованих висновків;

7) *дієвість* – можливість використання результатів аналізу в практичній діяльності, своєчасне виявлення за їх допомогою недоліків у роботі підприємства;

8) *економічність* – витрати на проведення економічного аналізу мають не лише бути повністю відшкодовані, а й забезпечити значне покращення показників ефективності підприємства;

9) *узгодженість вихідних даних з результатами аналізу* – можливість постійного порівняння вихідних даних з результатами аналізу та порівняння різних результатів аналізу між собою зі збереженням певних математичних залежностей;

10) *конкретність* – використання при проведенні економічного аналізу достовірної, перевіреної інформації, яка реально відображає певні процеси і явища на підприємстві та отримання конкретних кількісних результатів аналізу.

Метод аналізу господарської діяльності – це системне комплексне вивчення, визначення та узагальнення впливу факторів на результати діяльності підприємства шляхом обробки системи показників спеціальними технічними прийомами. **Він складається з трьох етапів:**

1. Спостереження за діяльністю підприємства, розрахунок абсолютних і відносних показників, приведення їх до порівняного вигляду;
2. Систематизація, групування і деталізація факторів, вивчення їх впливу на результативний показник;
3. Узагальнення – розробка рекомендацій для прийняття управлінських рішень та прогнозування діяльності підприємства.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Дайте визначення поняття «аналіз».
2. Розкрийте сутність аналізу як науки.
3. Наведіть приклади використання аналізу в практичній діяльності підприємства.
4. Назвіть та розкрийте зміст принципів економічного аналізу.
5. Що є завданням економічного аналізу?
6. Сформулюйте визначення об'єкта та предмету економічного аналізу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ:

1. Аналіз господарської діяльності вивчає:

- A. результати господарської діяльності підприємства;
- B. фінансовий стан підприємства;
- C. господарську діяльність підприємства;
- D. технологію виробництва продукції

2. Предметом аналізу господарської діяльності є:

- A. результати господарської діяльності підприємства;
- B. причинно-наслідкові зв'язки і залежності економічних явищ і процесів, що формують результати діяльності суб'єкта господарювання;
- C. фінансові результати господарської діяльності;
- D. витрати на виробництво і реалізацію продукції.

3. Який принцип передбачає всебічне вивчення економічних явищ та процесів з метою об'єктивної їх оцінки:

- A. конкретності;
- B. системності;
- C. комплексності;
- D. об'єктивності

4. Принцип дієвості передбачає:

- A. регулярне проведення економічного аналізу;

В. можливість використання результатів аналізу в практичній діяльності, своєчасне виявлення за їх допомогою недоліків;

С. відповідність державній економічній, соціальній, міжнародній політиці та законодавству;

Д. використання при проведенні економічного аналізу достовірної, перевіреної інформації, яка реально відображає певні процеси і явища на підприємстві та отримання конкретних кількісних результатів аналізу.

5. Що передбачає принцип можливості постійного порівняння вихідних даних з результатами аналізу та порівняння різних результатів аналізу між собою зі збереженням певних математичних залежностей:

А. узгодженість вихідних даних з результатами аналізу;

В. критичне вивчення економічних явищ, розробка обґрунтованих висновків;

С. вивчення економічних явищ, зовнішніх та внутрішніх факторів, які на них впливають у взаємозв'язку, а не ізольовано;

Д. використання науково обґрунтованих методик і прийомів, урахування вимог економічних законів розвитку виробництва, використання новітніх методів економічних досліджень.

ТЕМА 2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ РОЗМІРУ, СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

Питання поділу підприємств за їхнім розміром має важливе значення, оскільки від його вирішення залежить: обсяг статистичного спостереження; дослідження ефективності діяльності малих, середніх і великих підприємств; розробка державних програм підтримки суб'єктів малого й середнього бізнесу місцевого, регіонального та національного рівнів; система оподаткування та податкові преференції; організація бухгалтерського обліку, контролю і звітності; порядок кредитування; освіта, навчання, перекваліфікація підприємців тощо.

Розмір підприємства нині залежить від трьох критеріїв: балансової вартості активів; чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); середньої кількості працівників. Всі підприємства поділені на мікропідприємства, малі, середні та великі. **Мікропідприємствами є підприємства,** показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 350 тис. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тис. євро; середня кількість працівників – до 10 осіб. **Малими є підприємства** з показниками відповідно до 4 млн. євро, до 8 млн. євро, до 50 осіб; **середніми** – до 20 млн. євро, до 40 млн. євро, до 250 осіб. **Великими є підприємства,** показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – понад 20 млн. євро, чистий дохід від реалізації – понад 40 млн. євро, середня кількість працівників – понад 250 осіб.

Спеціалізація – це переважаючий розвиток кількох або однієї галузі з метою масового виробництва ряду чи одного виду продукції з урахуванням природно-економічних умов певної зони. Вона визначає напрям розвитку сільського господарства і сприяє концентрації певної продукції по природо-економічних зонах і певних підприємствах навіть по окремих виробничих підрозділах.

Коефіцієнт спеціалізації визначає її рівень, за формулою:

$$K = \frac{100}{\sum ПВ \cdot (2i - 1)}$$

де ПВ – питома вага даної галузі в загальній вартості товарної продукції; і – порядковий номер галузі в ранжированому ряді, в якому галузі проставляються в послідовності по мірі спадання їх питомої ваги в структурі товарної продукції.

Якщо коефіцієнт спеціалізації $КС < 0,2$, то рівень спеціалізації низький, при $(0,2 - 0,4)$ КС – середній, при $(0,4 - 0,6)$ КС – високий, при $КС > 0,6$ – поглиблена

Для проведення аналізу інтенсифікації сільського господарства визначають і детально вивчають такі дві групи показників:

1. показники, що характеризують рівень інтенсивності виробництва;
2. показники, що характеризують економічну ефективність інтенсифікації.

Показники рівня інтенсивності виробництва поділяються на вартісні і натуральні.

Вартісні: 1. Вартість основних виробничих фондів на 1 га сільськогосподарських угідь; 2. Сума виробничих витрат на 1 га сільськогосподарських угідь.

Натуральні: 1. Енергетичні ресурси в кінських силах на 100 га сільськогосподарських угідь. 2. Кількість умовних еталонних тракторів на 100 га ріллі. 3. Щільність поголів'я тварин на 100 га сільськогосподарських угідь. 4. Кількість внесених добрив на 1 га ріллі.

Зростання цих показників означає підвищення рівня інтенсивності виробництва.

Показники, що характеризують економічну ефективність інтенсифікації, також поділяються на вартісні і натуральні.

Вартісні:

1. Вартість валової сільськогосподарської продукції в порівнянних цінах (або товарної продукції в оцінці по фактичних цінах реалізації):

1. на 1 га сільськогосподарських угідь (характеризує ефективність використання землі);
  2. на 1 гривню основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення (фондовіддача, характеризує ефективність використання основних засобів);
  3. на одного середньорічного працівника, що бере участь у сільськогосподарському виробництві (характеризує рівень продуктивності праці);
2. Сума прибутку на 1 (або 100) га сільськогосподарських угідь;
  3. Рівень рентабельності підприємства.

Натуральні: 1. Рівень урожайності сільськогосподарських культур; 2. Рівень продуктивності тварин.

Зростання цих показників означає підвищення економічної ефективності інтенсифікації.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. На які групи за розміром поділяються сільськогосподарські підприємства?
2. Дайте визначення спеціалізації підприємства.
3. Як визначається та що означає коефіцієнт спеціалізації?

4. Що таке екстенсивне та інтенсивне виробництво?

ТЕСТИ ДО ТЕМИ:

1. До яких підприємств, за розміром можна віднести підприємство з чисельністю працівників до 10 осіб:

- A. мікропідприємств;
- B. малих;
- C. середніх;
- D. великих.

2. До яких підприємств, за розміром можна віднести підприємство з чисельністю працівників до 50 осіб:

- A. мікропідприємств;
- B. малих;
- C. середніх;
- D. великих.

3. Переважаючий розвиток кількох або однієї галузі з метою масового виробництва ряду чи одного виду продукції з урахуванням природно-економічних умов певної зони означає:

- A. спеціалізацію;
- B. екстенсивне виробництво;
- C. інтенсивне виробництво;
- D. правильна відповідь відсутня

4. Якщо коефіцієнт спеціалізації понад 0,6, то рівень спеціалізації:

- A. високий;
- B. поглиблений;
- C. низький;
- D. середній.

Таблиця 1

Динаміка показників розміру та ефективності діяльності

Показник	20.. р.	20.. р.	20.. р.	20.. р. у % до	
				20.. р.	20... р.
Валова продукція сільського господарства (в постійних цінах), тис. грн.					
у т.ч. рослинництва					
тваринництва					
Товарна продукція (у фактичних цінах реалізації), тис. грн.					
у т.ч. рослинництва					
тваринництва					
Площа сільськогосподарських угідь, га					

у т.ч. рілля, га					
Середньорічна чисельність працівників, осіб					
у т.ч. по галузі рослинництва					
по галузі тваринництва					
Середньорічна вартість активів, тис. грн.					
Поголів'я худоби, ум. гол ВРХ					
Витрати на виробництво продукції сільського господарства, тис. грн.					
у т.ч. рослинництва					
тваринництва					
Валовий прибуток, тис. грн.					
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.					

Висновок до таблиці

Таблиця 2

Обсяг і структура товарної продукції сільського господарства

Вид продукції	20__ р.		20__ р.	
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку
Озима пшениця				
Жито озиме				
Ячмінь озимий				
Пшениця яра				
Гречка				
Ячмінь ярий				
Овес ярий				
Просо				
Горох				
Кукурудза на зерно				
Соняшник				

Соя				
Ріпак				
Разом по рослинництву				
Молоко				
Приріст живої маси ВРХ				
Приріст живої маси свиней				
Птахівництво, всього				
у т. ч. - птиця				
- яйця				
Разом по тваринництву				
Разом продукції сільського господарства				

Висновок до таблиці

Таблиця 3

Розрахунок коефіцієнта спеціалізації

Вид продукції	20...р.					20... р.				
	Реалізація		пор. № щодо питомої ваги (i)	2i-1	ПВ×(2i-1)	Реалізація		пор. № щодо питомої ваги (i)	2i-1	ПВ× (2i-1)
	тис. грн.	питома вага (ПВ)				тис. грн	питома вага (ПВ)			
Озима пшениця										
Жито озиме										
Ячмінь озимий										
Пшениця яра										
Гречка										
Ячмінь ярий										
Овес ярий										
Просо										
Горох										
Кукурудза на зерно										
Соняшник										
Соя										
Молоко										
Приріст живої маси ВРХ										
Приріст живої маси свиней										
Птахівництво, всього										
у т. ч. - птиця										
- яйця										
Коефіцієнт спеціалізації										

Динаміка показників інтенсифікації сільськогосподарського виробництва

Показники	20.. р.	20.. р.	20.. р	20.. р. у % до	
				20.. р.	20.. р.
1. Рівень інтенсивності:					
З розрахунку на 100 га с. - г. угідь:					
Середньорічна вартість:					
- активів, тис. грн.					
- основних засобів, тис. грн					
- основних і оборотних засобів, тис. грн					
Поточних виробничих витрат, тис. грн					
у т.ч. витрати на оплату праці					
Поголів'я продуктивної худоби, ум. гол. ВРХ					
2. Результати інтенсифікації					
З розрахунку на 100 га с.-г. угідь вироблено:					
валової продукції сільського господарства (у порівнянних цінах 2010 р.), тис. грн.					
товарної продукції сільського господарства, тис. грн					
чистого прибутку (збитку), тис. грн.					
3. Економічна ефективність інтенсифікації					
Валова продукція (грн) з розрахунку на:					
- 100 грн основних виробничих і оборотних засобів					
- 100 грн поточних виробничих витрат по сільському господарству					
- одного середньорічного працівника					
Товарна продукція з розрахунку на 100 грн. поточних витрат, грн.					
Чистий прибуток з розрахунку на 100 грн. поточних витрат, грн.					
Рівень рентабельності виробництва, %					
Рівень рентабельності продаж, %					
Норма прибутку, %					

Висновок до
таблиці _____

ТЕМА 3

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Земля – основний і незамінний ресурс сільськогосподарського виробництва, один з найважливіших складових ресурсного потенціалу аграрного формування, який, крім землі, включає трудові ресурси, основні та оборотні засоби (основний і оборотний капітал).

Земельні угіддя аграрних формувань об'єднують у дві основні групи – **сільськогосподарського і несільськогосподарського призначення**.

До сільськогосподарських належать земельні угіддя, які систематично використовують для одержання сільськогосподарської продукції: рілля, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища. Структура угідь залежить як від рельєфу місцевості, так і від якості ґрунтів. Співвідношення угідь визначає спеціалізацію підприємства і його виробничий напрям.

Найбільшу питому вагу в структурі земельних угідь мають сільськогосподарські угіддя, які можна об'єднати у дві основні групи: **інтенсивні** (орні землі, багаторічні насадження, поліпшені сіножаті, культурні пасовища) та **екстенсивні** (малоцінні луки і пасовища).

При аналізі використання земельних угідь найчастіше застосовують такі показники:

1. Рівень освоєння земель – відношення сільськогосподарських угідь до загальної земельної площі;

2. Рівень розораності – відношення площ ріллі до сільськогосподарських угідь;

3. Рівень розораності орних земель – відношення площі ріллі до суми площ ріллі, цілини і перелогів;

4. Процент посівної площі від площі землі в обробітку – відношенням площі посіву до ріллі.

Економічну ефективність сільськогосподарських культур оцінюють, використовуючи такі показники: **для товарних культур** – урожайність, собівартість продукції, прибуток з 1 га посіву, рівень рентабельності.

Економічну ефективність кормових культур оцінюють за показниками: вихід кормових одиниць перетравного протеїну або кормопропротеїнових одиниць на 1 га посіву, їх собівартість та затрати праці на виробництво відповідної одиниці корму.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. В чому полягають основні задачі аналізу використання земельних ресурсів?
2. Як визначається структура посівних площ?
3. Які показники використовуються для оцінки економічної ефективності вирощування товарних і кормових культур?

4. Які показники використовуються для оцінки ефективності використання земельних ресурсів?

5. Які фактори впливають на підвищення ефективності використання земель?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ:

1. Яка структура посівних площ вважається оптимальною:

A. та, яка забезпечує внутрішні потреби, виконує договірні зобов'язання

B. та, яка не впливає на можливість натуроплати та розрахунку за оренду

C. посівна площа, яка на 100% засіяна однією культурою

D. посівна площа, яка засіяна кормовими культурами

2. Як розраховується прибуток з 1 га:

A. $\Pi = Y * (P - Z)$

B. $\Pi = Y * (Z - P)$

C. $\Pi = T * (P - Z)$

D. $\Pi = Y * T$

3. До загальних показників ефективності використання земельних ресурсів відносяться:

A. вартість виробленої продукції, вихід кормових одиниць, розмір прибутку на 100 га сільськогосподарських угідь

B. урожайність культур, вихід продукції в кормових одиницях з 1 га

C. собівартість продукції, окупність затрат

D. продуктивність тварин, рівень забезпеченості кормами

4. До часткових показників ефективності використання земельних ресурсів відносяться:

A. собівартість продукції, окупність затрат

B. урожайність культур, вихід продукції в кормових одиницях з 1 га

C. вартість виробленої продукції, вихід кормових одиниць, розмір прибутку на 100 га сільськогосподарських угідь

D. надій молока, рівень годівлі ВРХ

5. До допоміжних показників ефективності використання земельних ресурсів відносяться:

A. надій молока, рівень годівлі ВРХ

B. вартість виробленої продукції, вихід кормових одиниць, розмір прибутку на 100 га сільськогосподарських угідь

C. урожайність культур, вихід продукції в кормових одиницях з 1 га

D. собівартість продукції, окупність затрат

Таблиця 1

Розмір і структура земельних угідь підприємства

Види земельних угідь	Площа, га			Структура, %		
	Роки			Роки		
	20____	20____	20____	20____	20____	20____
Рілля, разом						
у т.ч. посівні площі						
чистий пар						
Сінокоси						
Пасовища						
Перелоги						
Багаторічні насадження						
Сільськогосподарські угіддя, разом						
Землі під водою						
Чагарники						
Ліси						
Інші несільськогосподарські угіддя						

Висновок до таблиці

Таблиця 2

Розмір і структура посівних площ сільськогосподарських культур

Культура	20 ____ р.		20 ____ р.		Відхилення (+,-,)	
	площа, га	структура, %	площа, га	структура, %		
					га	%
Озима пшениця						
Жито озиме						
Ячмінь озимий						
Пшениця яра						
Гречка						

Ячмінь ярий						
Овес ярий						
Просо						
Горох						
Кукурудза на зерно						
Соняшник						
Соя						
Ріпак						
Всього посівів		100,0		100,0		

Висновок до таблиці

ТЕМА 4

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Трудові ресурси є основною складовою частиною продуктивних сил підприємства. Цим визначається значення аналізу трудового потенціалу підприємства, продуктивності праці і оплати праці.

Персонал (від лат. *personalis* – особистий) – особовий, основний, постійний, штатний склад керівників, спеціалістів, службовців, технічних виконавців який працює за наймом і має певну компетенцію, що поєднує здібності і мотивацію кожного співробітника та визначає поведінку в рамках організації.

До складу персоналу підприємства окрім основних входять тимчасові, сезонні, позаштатні працівники та працівники за сумісництвом, а також власники підприємства. Персонал – це працівники підприємства, а також партнери, яких залучають до виконання певних проектів, експерти, які залучаються для розробки та проведення досліджень, а також впровадження результатів дослідження. Персоналом називають постійних і тимчасових працівників.

Рух трудових ресурсів характеризують такі показники:

1. Коефіцієнт найму (надходження) працівників – це відношення кількості працівників найнятих на роботу до середньорічної чисельності працівників. За цим показником оцінюють надходження працівників;

2. Коефіцієнт вибуття – це відношення кількості вибулих працівників до середньорічної чисельності працівників. За цим показником оцінюють рівень вибуття працівників;

3. Коефіцієнт міграції – це відношення суми прийнятих і звільнених працівників до середньорічної чисельності працюючих

4. Коефіцієнт плинності – це відношення кількості працівників, яких звільнено за власним бажанням і за порушенням трудової дисципліни, за прогули без поважних причин до середньорічної чисельності працюючих.

5. Коефіцієнт постійності – це відношення кількості працівників, які працювали весь рік до середньорічної чисельності працюючих.

Продуктивність праці вимірюють кількістю виробленої продукції за одиницю робочого часу або кількістю затраченого часу на виробництво одиниці продукції. Підвищення продуктивності праці є головним шляхом збільшення виробництва продукції і зниження її собівартості.

На продуктивність праці по господарству в цілому впливають такі фактори:

1. Вартість валової сільськогосподарської продукції в постійних цінах.

2. Середньорічна чисельність працівників, що брали участь у її виробництві.

На фонд оплати праці кожної категорії працівників впливає два фактори:

1. Середньорічна кількість працівників;
2. Оплата праці одного працівника.

Абсолютну економію чи перевитрату визначають фонду оплати праці порівнянням фактичного фонду оплати праці із плановим. Відносну економію чи перевитрату визначають порівнянням фактичного фонду із плановим, скоригованим на індекс виконання плану виробництва продукції.

Потрібно мати на увазі, що коригується лише змінна частина фонду оплати праці, яка змінюється пропорційно зміні обсягу виробництва продукції.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Як визначають забезпеченість підприємства трудовими ресурсами?
2. Назвіть показник, що характеризує рівень продуктивності праці по господарству в цілому, головні фактори, від яких він залежить, методику визначення впливу цих факторів на зміну продуктивності праці.
3. Назвіть фактори, що впливають на фонд оплати праці по категоріях працівників.
4. Охарактеризуйте методику визначення впливу цих факторів на зміну фонду оплати праці.
5. Як визначають абсолютну і відносну економію або перевитрату фонду оплати праці?
6. За яких умов підвищення оплати праці є економічно обґрунтованим?

ТЕСТИ ДО ТЕМИ

1. Постійні працівники – це:

- A. ті, які прийняті на роботу зі встановленим терміном до двох місяців
- B. ті, які прийняті на роботу зі встановленим терміном від двох до шести місяців
- C. ті, які прийняті на роботу без визначення точного терміну
- D. ті, які залучаються для розробки і проведення досліджень

2. Тимчасові працівники – це:

- A. ті, які залучаються для розробки і проведення досліджень
- B. ті, які прийняті на роботу зі встановленим терміном від двох до шести місяців
- C. ті, які прийняті на роботу без визначення точного терміну
- D. ті, які прийняті на роботу зі встановленим терміном до двох місяців

3. Рівень забезпеченості підприємства персоналом визначають:

- A. як відношення фактичної чисельності працівників до планової

- В. як відношення планової чисельності працівників до фактичної
- С. як різницю між плановою і фактичною чисельністю працівників
- Д. як різницю між фактичною і плановою чисельністю працівників

4. Як розраховується коефіцієнт плинності кадрів:

- А. як відношення чисельності прийнятого персоналу до середньооблікової чисельності персоналу
- В. як відношення чисельності працівників, що працювали весь рік до середньооблікової чисельності персоналу
- С. як відношення чисельності працівників, яких звільнено за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни до середньооблікової чисельності персоналу
- Д. як відношення чисельності звільненого персоналу до середньооблікової чисельності персоналу

5. Абсолютне відхилення фонду заробітної плати визначається:

- А. як різниця між плановою і фактичною величиною фонду заробітної плати
- В. як різниця між фактичною і плановою величиною фонду заробітної плати
- С. як різниця між фактичним фондом заробітної плати та його плановою величиною, скоригованою на індекс виконання плану
- Д. як різниця між плановим фондом заробітної плати та його фактичною величиною, скоригованою на індекс виконання плану

Таблиця 1

Аналіз продуктивності праці

Показник	20__р.	20__р.	20__р.	20__р. у % до:	
				20__р.	20__р.
1. Валова продукція с.г. у постійних цінах 2016 р.), тис. грн					
рослинництва					
тваринництва					
Разом					
2. Середньорічна чисельність працівників, осіб:					
у рослинництві					
у тваринництві					
Разом					
3. Вироблено валової продукції сільського господарства на 1 середньорічного працівника, грн					
у рослинництві					
у тваринництві					
по сільському господарству					
чисельності працюючих					

Висновок до таблиці

Таблиця 2

Аналіз оплати праці по видах продукції

Продукція	Валовий вихід продукції, ц		Оплата праці на 1 ц, грн		Пряма оплата праці всього			Відхилення факт від план (+;-)		
	план	факт	план	факт	план	ум	факт	загальне	у т.ч. за рах.зміни	
									вих. вал.прод.	оплати праці 1 ц
1	2	3	4	5	6=2*4	7=3*4	8=3*5	9=8-6	10=7-6	11=8-7

Висновок до таблиці

Таблиця 3

Співвідношення темпів зростання продуктивності і оплати праці

Показники	20__р.	20__р.	20__р.
1. Виробництво валової продукції на середньорічного працівника, грн.:			
по сільському господарству:			
у т.ч. по рослинництву			
по тваринництву			
2. Середньорічна заробітна плата, грн.:			
по сільському господарству			
у т.ч. по рослинництву			
по тваринництву			
3. Темпи зростання продуктивності праці, %:			
по сільському господарству			
у т.ч. по рослинництву			
по тваринництву			
4. Темпи зростання заробітної плати, %			
по сільському господарству			
у т.ч. по рослинництву			
по тваринництву			
5. Коефіцієнт випередження (р.3 : р.4)			
по сільському господарству			
у т.ч. по рослинництву			
по тваринництву			

ТЕМА 5 АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби сільського господарства – це нагромаджене суспільне багатство. Вони знаходяться в безперервному русі, зміні й удосконаленні. Розширення, підтримання належного функціонального стану і раціональне використання основних засобів великою мірою визначають обсяг виробництва, можливості росту і підвищення його ефективності.

Фондоозброєність праці – це вартість основних виробничих фондів, що припадає на середньорічного працівника підприємства. Обчислюють її відношенням вартості основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення до середньорічної кількості працівників.

Фондовіддача – відношення вартості виробленої продукції до первісної середньорічної вартості основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення.

Фондомісткість – це зворотний показник фондовіддачі. Він указує, скільки було використано основних виробничих фондів для виробництва однієї гривні продукції.

Основними показниками, які характеризують роботу тракторного парку, є:

1. Коефіцієнт використання річного фонду часу, який визначають відношенням кількості відпрацьованих днів усіма тракторами до кількості днів перебування їх у господарстві.

2. Загальний рівень виконання плану тракторних робіт, який визначають процентним відношенням обсягу виконаних робіт тракторним парком в еталонних гектарах до планового завдання.

3. Середньорічний виробіток на трактор кожної марки, який обчислюють діленням виконаного обсягу робіт в еталонних гектарах тракторами даної марки на кількість тракторів цієї марки.

4. Середньорічний виробіток на еталонний трактор, який обчислюють діленням виконаного обсягу робіт усіма тракторами (або тракторами кожної марки) на кількість еталонних тракторів.

5. Середньоденний і середньозмінний виробіток на еталонний трактор, який обчислюють діленням виконаного обсягу робіт в еталонних гектарах на кількість відпрацьованих машино-днів і машино-змін. Такі показники обчислюють і з розрахунку на фізичний трактор за марками.

6. Коефіцієнт змінності, який визначають відношенням кількості відпрацьованих змін до кількості відпрацьованих днів. Його обчислюють на еталонний і за марками на фізичний трактор.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Дайте визначення основним засобам підприємства.

2. Які основні виробничі фонди називаються виробничими? А які невиробничими?
3. Назвіть показники відтворення основних засобів.
4. Дайте визначення фондівіддачі.

ТЕСТИ ДО ТЕМИ:

1. Показник росту основних засобів розраховується як:

- A. відношення вартості основних засобів на кінець аналізованого періоду до їх вартості на початок аналізованого періоду;
- B. відношення основних засобів, що вибули до їх вартості на аналізованого кінець періоду;
- C. відношення введених основних засобів до вартості основних засобів на початок аналізованого періоду;
- D. відношення основних засобів, що вибули до їх вартості на початок аналізованого періоду

2. Показник надходження (введення) основних засобів розраховується як:

- A. відношення введених основних засобів до вартості основних засобів на початок періоду;
- B. відношення основних засобів, що вибули до їх вартості на кінець періоду;
- C. відношення вартості основних засобів, що надійшли протягом періоду до їх вартості на кінець періоду;
- D. відношення основних засобів, що вибули до їх вартості на початок періоду

3 Для розрахунку впливу факторів на обсяг тракторних робіт можна використовувати:

- A. спосіб абсолютних різниць;
- B. спосіб відносних різниць;
- C. спосіб ланцюгових підстановок;
- D. всі способи детермінованого факторного аналізу

4. Фондовіддача розраховується:

- A. як відношення вартості виробленої продукції до середньорічної вартості оборотних активів;
- B. як відношення вартості виробленої продукції до середньорічної вартості основних засобів;
- C. як різниця між вартістю виробленої продукції і середньорічною вартістю основних засобів;
- D. як добуток вартістю виробленої продукції і середньорічною вартістю оборотних активів

5. Фондомісткість розраховується:

- A. як відношення вартості виробленої продукції до середньорічної вартості оборотних активів;

В. як відношення вартості виробленої продукції до середньорічної вартості основних засобів;

С. як відношення середньорічної вартості основних засобів до вартості виробленої продукції;

Д. відношення середньорічної вартості оборотних активів до вартості виробленої продукції

Таблиця 1

Показники руху та якісного стану основних виробничих засобів

Показники	20__р.	20__р.	20__р.	Відхилення (+,-)	
				20__р. від	
				20__р.	20__р.
1. Наявність на початок року за первісною вартістю, тис.грн					
2. Надійшло (введення в дію нових засобів), тис.грн					
3. Вибуття (ліквідовано основних засобів), тис.грн					
4. Наявність на кінець року за первісною вартістю, тис.грн.					
5. Річний приріст (+) або зниження (-), тис.грн					
6. Сума зносу, тис.грн:					
а) на початок року					
б) на кінець року					
7. Показники, %:					
надходження (2 : 4)*100,%					
вибуття (3 : 1) * 100,%					
росту (4:1)*100,%					
придатності:					
-на початок року (1-6а) : 1*100					
-на кінець року (4-6б) : 4*100					

Висновок до таблиці

Аналіз забезпеченості підприємств основними засобами та ефективності їх використання

№	Показники	20__р.	20__р.	(+;-)	%
Вихідні дані					
1.	Вартість валової продукції (у пост.цінах 2016р.), тис.грн.				
2.	Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн				
3.	Площа с/г угідь, га				
4.	Середньорічна кількість працівників, осіб				
Забезпеченість основних засобів:					
1.	Фондозабезпеченість підприємства, тис.грн				
2.	Фондоозброєність праці, тис.грн				
Ефективність використання основних засобів					
1.	Фондовіддача, грн				
2.	Фондомісткість, грн				

Висновок до таблиці

Факторний аналіз фондівдачі

Вартість валової продукції, тис.грн		Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн		Фондовіддача, грн			Відхилення (+;-)		
20__р.	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.	умовний	20__р.	загальне	за рахунок	
								вартості валової прод.	вартості основних засобів
1	2	3	4	5=1:3	6=2:3	7=2:4	8=7-5	9=6-5	10=7-6

Висновок до таблиці

Таблиця 4

Розрахунок впливу факторів на зміну обсягу тракторних робіт

Марки тракторів	Середньо-річна кількість тракторів		Середньорічний виробіток на 1 трактор, ет. га		Загальний обсяг тракторних робіт, ет. га		Відхилення від 20_p. (+,-), ет.га		
	20_p	20_p	20_p	20_p	20_p	20_p	усього	у т.ч. за рахунок зміни	
								середньорічної кількості тракторів	річного виробітку на один трактор
1	2	3	4	5	6	$7=6-5$	$8=(2-1)\cdot 3$	$9=(4-3)\cdot 2$	

Висновок до таблиці

ТЕМА 6

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Обсяг виробництва сільськогосподарської продукції – один з основних показників, які характеризують діяльність сільськогосподарських підприємств. Від його величини залежить обсяг реалізації продукції, отже, і ступінь задоволення потреб населення в продуктах харчування, а промисловості – в сировині.

Відхилення валового збору по окремих культурах зумовлюється двома факторами – зміною посівної площі та врожайності. Щоб виявити вплив цих факторів на зміну валового збору, застосовують метод ланцюгових підстановок або абсолютних різниць. Розрахунок ведуть за формулами:

1. За способом ланцюгових підстановок:

Загальне відхилення валового збору: $\Delta VZ = VZ_{\phi} - VZ_{\pi}$

$$VZ_{\pi} = P_{\pi} * U_{\pi}$$

$$VZ_{ум} = P_{\phi} * U_{\pi}$$

$$VZ_{\phi} = P_{\phi} * U_{\phi}$$

$$\Delta VZ_{\pi} = VZ_{ум} - VZ_{\pi}$$

$$\Delta VZ_{у} = VZ_{\phi} - VZ_{ум}$$

2. За способом абсолютних різниць:

$$\Delta VZ_{\pi} = (P_{\phi} - P_{\pi}) * U_{\pi}$$

$$\Delta VZ_{у} = (U_{\phi} - U_{\pi}) * P_{\phi}$$

Оцінку дотримання планової площі роблять на основі порівняння фактичної посівної площі з плановою. Оскільки зміна розміру посівної площі зумовлює зміну її частки в загальній площі, то в процесі аналізу включають і структурні зміни, які в умовах обмеження площ є одним із факторів збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення її ефективності.

Більш динамічним фактором, який зумовлює валовий збір продукції рослинництва, є **урожайність**. Тому даному показнику приділяють значну увагу. Під час аналізу урожайності необхідно вивчити динаміку її росту по кожній культурі чи групі культур за певний період часу і виявити, які міри приймає підприємство для підвищення її рівня.

По групі однорідних культур (зернові, технічні, кормові) на валовий збір має вплив структура посівних площ. Оскільки, чим вищою є частка високоврожайних культур в загальній площі посівів, тим вищим має бути валовий збір і навпаки.

Для визначення розміру впливу кожного із перелічених факторів застосовують спосіб комбінований із способу ланцюгових підстановок і абсолютних різниць.

$$VZ = U * \%_{\text{пл}} * П,$$

де y – урожайність, ц/га

$\%_{\text{пп}}$ – структура посівних площ, $\%П$ – посівна площа, га

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Завдання і джерела даних аналізу.
2. Як виявити вплив зміни площі, її структури і урожайності на відхилення валового збору?
3. Назвіть причини, які впливають на динаміку головних факторів.
4. Назвіть показники якості сільськогосподарських культур.
5. Джерела резервів збільшення виробництва продукції рослинництва.

ТЕСТИ ДО ТЕМИ:

1. Факторна модель валового збору має такий вигляд:

- A. $VЗ = ПП * У$ (ПП – посівна площа, $У$ – урожайність);
- B. $VЗ = ПП:У$
- C. $VЗ = (ПП_{\phi} - ПП_{п}); У_{\phi}$;
- D. $VЗ = (У_{п} - У_{\phi}) * ПП_{п}$

2. Як визначається вплив зміни посівної площі на валовий збір за способом абсолютних різниць:

- A. $VЗ_{\text{пп}} = (ПП_{п} - ПП_{\phi}) * У_{п}$;
- B. $VЗ_{\text{пп}} = (ПП_{п} - ПП_{\phi}) * У_{\phi}$;
- C. $VЗ_{\text{пп}} = (ПП_{\phi} - ПП_{п}) * У_{п}$;
- D. $VЗ_{\text{пп}} = (ПП_{\phi} - ПП_{п}) * У_{\phi}$

3. По групі однорідних культур (зернові, технічні, кормові) на валовий збір окрім посівної площі та урожайності впливає:

- A. структура товарної продукції;
- B. структура основних сортів культур;
- C. структура посівних площ;
- D. структура витрат на виробництво.

4. Середня планова урожайність по групі однорідних культур розраховується:

- A. як відношення загального планового валового збору та загальної фактичної площі посіву;
- B. як відношення загального планового валового збору та загальної планової площі посіву;
- C. як відношення загального фактичного валового збору та загальної планової площі посіву;
- D. як відношення загального умовного валового збору до загальної фактичної посівної площі;

5.. Продукція для внутрігосподарського призначення використовується:

- A. для натуроплати орендної плати за земельні паї;
- B. для видачі населення як оплата праці та в разі потреби,;

- С. для створення насінневої бази;
- Д. всі варіанти вірні.

Таблиця 1

Виконання плану валових зборів зернових культур

Культура	Валовий збір, ц			Площа посіву, га			Урожайність, ц/га		
	20__р.	20__р.	(+;-)	20__р.	20__р.	(+;-)	20__р.	20__р.	(+;-)
Пшениця									
Ячмінь									

Висновок до таблиці

Таблиця 2

Розрахунок впливу факторів на зміну валового збору окремих культур

Культури	Посівна площа, га		Урожайність, ц/га		Валовий збір, ц		Відхилення (+,-), ц		
	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.	усього	у тому числі за рахунок зміни	
								посівної площі	урожайності
	1	2	3	4	5=1x3	6=2x4	7=6-5	8=(2-1)x3	9=(4-3)x2

Висновок до таблиці

Таблиця 3

Динаміка урожайності сільськогосподарських культур і визначення тенденції її зміни, ц/га

Культури	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.	20__р. у % до	
						20__р.	20__р.
Озима пшениці							
Соняшник							

Висновок до таблиці

Таблиця 4

Підрахунок резервів збільшення виробництва продукції рослинництва за рахунок ліквідації втрат при збиранні урожаю

Культура	Площа збирання, га		Урожайність, ц/га			Резерв, ц	
	загальна	в т.ч. зібрана пізніш еоптимал ьного терміну	середня по госпо- дарству	з площі, яка зібрана		з 1 га	з усієї площі
				в опти- мальний термін	із запізнен- ням		

Висновок до таблиці

ТЕМА 7

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Поряд з виробництвом продукції рослинництва на сільськогосподарських підприємствах функціонує галузь тваринництва.

Основним завданням аналізу виробництва продукції тваринництва є пошук можливостей нарощування виробництва продукції, поліпшення її асортименту і якості.

Валова продукція тваринництва складається з продукції, яку одержують у процесі господарського використання тварин, птиці і бджіл (молоко, вовна, яйця, мед), продукції вирощування та відгодівля (приплід, приріст маси, рої), побічної продукції (гній).

На формування продуктивності тварин впливає багато факторів, але найчастіше основною причиною є **кормозабезпеченість**, рівень якої оцінюють порівнянням наявної кількості кормів або можливого їх надходження з потребою в них.

Важливим параметром продуктивності є вік тварин. Для кожного виду тварин існують свої вікові границі.

Наприклад, за даними зоотехнічної науки найвищу продуктивність корови мають у третій, четвертій і п'ятій лактаціях, у шостій – 90 – 93 %, а в сьомій – 85 – 87 % від максимальної.

Зокрема, **технологічну ефективність** аналізують за показниками: виробництво продукції на 1 голову, на 1 м² виробничої площі основного приміщення, на 1 ц.корм.од., витрати кормів на 1 голову і 1 ц продукції; собівартість 1 ц.корм.од. і 1 ц перетравного протеїну; питома вага кормів у структурі витрат на виробництво окремих видів продукції; собівартість виробництва одиниці продукції тощо.

Економічну ефективність оцінюють за такими показниками, як: виробництво валової продукції, валового і чистого доходу (прибутку) на 1 голову тварин і одиницю витрачених ресурсів на 1 м² виробничої площі; прибуток на 1 ц продукції; рівень рентабельності виробництва продукції тощо.

Соціальну ефективність оцінюють за показниками: середня оплата праці працівників галузі та по окремих видах тварин; витрати коштів на поліпшення умов праці – всього і з розрахунку на 1 голову тварин, одного працюючого; питома вага витрат у структурі собівартості продукції:

Екологічну ефективність аналізують за санітарним станом ферм і прилеглої території, наявністю і станом гноєсховищ, своєчасною очисткою ферм і прилеглої території тощо.

Успішне виконання плану виробництва валової продукції господарством і його виробничими підрозділами залежить від багатьох факторів: поголів'я тварин за видами, статеві-віковими і виробничими групами, забезпеченості тварин приміщеннями і кормами відповідно до норм, раціонів і повноцінності їх, рівня продуктивності тварин та ін.

План виробництва валової продукції можна виконати і при деякому відхиленні ряду факторів, але за обов'язкової компенсації іншими (наприклад, зменшення поголів'я відповідних груп за рахунок підвищення продуктивності тварин цих груп або навпаки). Останнє не завжди бажане – виконання плану за рахунок збільшення поголів'я при зниженні продуктивності тварин обов'язково призведе до підвищення собівартості продукції, оскільки додаткове поголів'я потребує більших порівняно з планом витрат.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Завдання і джерела даних аналізу виробництва продукції тваринництва.
2. Як проводять аналіз виробництва продукції за обсягом і асортиментом продукції?
3. Як виявити вплив поголів'я і продуктивності тварин на динаміку валового виходу?
4. Назвіть основні причини невиконання плану вихідного поголів'я тварин.

ТЕСТИ ДО ТЕМИ:

1. **Валовий вихід продукції тваринництва розраховуються:**
  - A. шляхом множення поголів'я худоби на продуктивність 1 гол.;
  - B. шляхом множення поголів'я худоби на урожайність.;
  - C. шляхом продуктивності 1 гол. на валовий надій молока;
  - D. шляхом ділення поголів'я худоби на продуктивність 1 гол.
2. **На валовий вихід продукції тваринництва впливають такі фактори першого порядку, як:**
  - A. поголів'я та продуктивність 1 гол.;
  - B. продуктивність 1 гол та площа посівів;
  - C. поголів'я та рівень годівлі;
  - D. правильна відповідь відсутня
3. **Рівень кормозабезпеченості оцінюють:**
  - A. порівнянням потреби кормів з наявною їх кількістю;
  - B. порівнянням наявної кількості кормів або можливого їх надходження з потребою в них;
  - C. порівнянням планової кількості кормів з потребою в них;
  - D. правильна відповідь відсутня.
4. **Продуктивність 1 ялової корови в середньому становить:**
  - A. 80% від продуктивності дійної корови;
  - B. 20%-30% від продуктивності дійної корови;
  - C. 40-50 % від продуктивності дійної корови;
  - D. 60-70 % від продуктивності дійної корови.
5. **Найвищу продуктивність корови мають:**

- A. у першій лактації;
- B. у другій лактації;
- C. у третій, четвертій і п'ятій лактаціях;
- D. у шостій і сьомій лактації.

Таблиця 1

Виконання плану виробництва валової продукції тваринництва

Галузь і вид продукції	План, ц	Факт, ц	% до плану	Відхилення (+;-)
Скотарство:				
молоко				
приріст живої маси				
Свинарство:				
приріст живої маси				
Вівчарство:				
приріст живої маси				
вовна				

Висновок до таблиці

Таблиця 3

Рух поголів'я тварин, гол.

Надходження і вибуття тварин	Корови		Ін. поголів'я ВРХ		Свині	
	20 р.	20 р.	20 р.	20 р.	20 р.	20 р.
Поголів'я на початок звітного року						
Надійшло протягом року - всього						
у т.ч.:						
приплід та переведення з ін.груп						
купівля та ін надходження						
Вибуття протягом року - всього						
у т.ч.:						
переведено в основне стадо, вибракувано із стада						
продано та ін. вибуття						
загибель						
Поголів'я на кінець звітного року						

Висновок до таблиці

Таблиця 4

Індексний аналіз зміни показників щільності худоби і навантаження худоби на одного працівника

Показник	Роки			Темпи зростання, % до:	
	20____	20____	20____	20____	20____
Площа с.-г. угідь, га					
Середньооблікова кількість працівників, зайнятих на виробництві продукції тваринництва, осіб					
Поголів'я худоби, умовних голів					
Щільність тварин на 100 га с.-г. угідь, умов. голів					
Загальний ланцюговий індекс щільності поголів'я худоби, %					
у т.ч. за рахунок зміни:					
поголов'я худоби					
площі с.-г. угідь					
Навантаження худоби на 1 працівника галузі тваринництва, умов. голів					
Загальний ланцюговий індекс навантаження худоби на 1 працівника галузі тваринництва, %					
у т.ч. за рахунок зміни:					
поголов'я худоби					
чисельності працівників					

Висновки до таблиці

Таблиця 3

Аналіз впливу поголів'я тварин і продуктивності 1 голови на зміну валового виробництва продукції тваринництва

Продукція	Поголів'я, гол			Продуктивність 1 голови, ц			Валовий вихід продукції, ц			Відхилення (+;-)		
	план	факт	(+;-)	план	факт	(+;-)	план	факт	умовних	загальне	за рахунок	
											поголів'я.	продуктивності 1 гол.
	1	2	3	4	5	6	7=1*4	8=2*5	9=2*4	10=8-2	11= 9-7	12= 8-9
Молоко												
Приріст врх												
Приріст свиней												

Висновок до таблиці

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник. К.: КНТЕУ, 2005. 395 с.
2. Горкавий В.К. Статистика: навчальний посібник. К.: Алерта, 2020. 608 с.
3. Булатів А.С. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 408с.
4. Ковальчук Т.М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. ЧНУ ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Рута, 2008. 392 с.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств. К.: Знання, 2004. 654 с.
6. Островська О., Соколова О. Застосування офіційної фінансової діагностики у вітчизняній аналітичній практиці // Бухгалтерський облік і аудит. 2016. №3. С.5.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

7. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В.Г. Андрійчук. Київ: КНЕУ, 2013. 779 с. Чумаченко М. Економічний аналіз. К.: КНЕУ, 2001. 540 с.
8. Костенко Т.Д. Аналіз господарської діяльності та діагностика стану сучасного підприємства: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. и доп. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
9. Кармазін В. А., Савицька О. М. Економічний аналіз: Практикум. К.: Знання, 2007. 255 с.
10. Ковальчук М.І. Економічний аналіз у сільському господарстві: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. К.: КНЕУ, 2002. 282 с.
11. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник. К., 2008. 513 с.
12. Методичні рекомендації щодо формування спеціалізованих сільськогосподарських підприємств з виробництва продукції тваринництва та обґрунтування раціональних розмірів ферм і комплексів. За ред. В.Я. Месель-Веселяка. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2007. 65 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. [Електронний ресурс]. URL: <https://minjust.gov.ua/>.

- 15.Офіційний сайт Головного управління статистики у Харківській області. [Електронний ресурс]. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua/>.
- 16.Сіменко І.В. Косова Т.Д. Аналіз господарської діяльності. Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури. 2013. 384 с.
- 17.Кашенко Т.Д. Аналіз господарської діяльності. Метод. вказівки. Х: ХДУХТ. 2016. 109 с.
- 18.Горланчук В.В. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства. Підручник. Миколаїв. ЧДУ ім. П. Могили. 2013. 308 с. URL:<http://dspace.chmnu.edu.ua/bitstream/123456789/161/1/Горлачук%20В.%20В.%20Економічний%20аналіз%20господарської%20діяльності%20підприємства.pdf>.
- 19.Сервер Верховної ради України. [Електронний ресурс]. URL: www.rada.gov.ua
- 20.ЛигаБизнесИнформ. [Електронний ресурс].URL: www.liga.net.
- 21.Агрофінансовий портал. URL: <http://agrofin.com.ua>.
- 22.Офіційний веб-сайт Асоціації виробників молока. [Електронний ресурс]. URL: <http://avm-ua.org/uk>.
- 23.Шпанковська Н.Г., Король Г.О., Ковальчук К.Ф., Костанецький В.В., Распопова Ю.О., Труш Ю.Т. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій. Навч. посібник (за ред. проф. К.Ф. Ковальчука). К.: Центр учбової літератури. 2012. 328 с. URL: https://cul.com.ua/preview/analiz_gosp_dijaln.pdf.

Укладачі:

**ВЕЛІЄВА Вікторія Олександрівна
ГЕРАСИМЕНКО Юлія Сергіївна
ОСТАПЕНКО Роман Миколайович**

**АНАЛІЗ
ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І РОБОЧІ ТАБЛИЦІ ДЛЯ
ПРАКТИЧНИХ ТА САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ
ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»**

Редактор Л.І. Сібенкова

Комп'ютерний набір і верстка В.О. Велієва

Підпис. до друку.21.06.2021 р.

Друк офсет. Обсяг:2,43 ум.-друк. арк.; 1,77 обл.-вид. арк. Тираж 50.

Редакційно-видавничий відділ
Харківського національний аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.
62483, Харківська обл.,
с. Докучаєвське, навчальне містечко ХНАУ, тел. 99-72-70.
Дільниця оперативного друку ХНАУ